

OPTIMALISEER HET AANTAL BODEMSTALEN OP JE BEDRIJF

Het voorjaar is het uitgelezen moment voor het nemen van bodemstalen. Maar welke soorten bodemstalen bestaan er? Welke stalen zijn verplicht en hoeveel moet je er precies nemen dit jaar? Kan je kosten besparen door stalen voor meerdere doelen te gebruiken? En hoe lang zijn de analyseresultaten 'houdbaar'? Een overzicht.

Geertrui Goyens

SBB Accountants & Adviseurs, Kenniscentrum

VERPLICHTE STAALNAME VANUIT GLB-RANDVOORWAARDEN

Vanuit de randvoorwaarden in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is er een verplichte staalname met bemestingsadvies voor de opvolging van het organisch koolstofgehalte (% OC). Afhankelijk van het totaal areaal landbouwgrond, exclusief grasland en permanente bedekking, moet je per begonnen schijf van 5 hectare minstens één geldig analyseresultaat kunnen voorleggen. In tabel 1 zie je welke (sier)teelten als blijvend worden beschouwd. Elk analyseresultaat is vijf jaar geldig. Een erkend labo bepaalt de zuurtegraad (pH), het organisch koolstofgehalte (%OC) en de textuur per perceel.

Als je niet voldoende analyseresultaten hebt of de resultaten zijn meer dan vijf jaar oud, dan moet je nieuwe stalen laten nemen om te vermijden dat een gedeelte van je premies niet wordt uitbetaald. Wanneer blijkt dat het organisch koolstofgehalte te laag is, dan moet je voor dat perceel ofwel het gegeven bemestingsadvies opvolgen ofwel een andere maatregel toepassen. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld het toedienen van organische stalmest of compost, het inwerken van stro of een groenbedekker inzaaien. Percelen met een te lage pH moet je bekalken.

Het is de land/tuinbouwer die de teelt aangeeft op 21/4 die verantwoordelijk is voor de randvoorwaarden en dus voldoende stalen moet kunnen voorleggen.

STIKSTOFSTALEN VOOR MAP5 VERPLICHT IN BEPAALDE TEELTEN

Ben je sierteler of boomkweker of teel je aardbeien of groenten van groep I of II, dan moet je volgens MAP5 een aantal stikstofanalyses met bijhorend bemestingsadvies laten uitvoeren. Alleen zo kan je beschikken over de volledige bemestingsnormen. Een erkend labo

▼ Tabel 1: blijvende en niet-blijvende teelten ivf berekening stikstofstalen

Blijvende teelten, permanente bedekking	Niet-blijvende teelten
Boomkweek	Azalea
Winterbloeiende halfheesters	Begonia's voor de knol
Rozelaars	Bloembollen en -knollen, andere dan begonia
Sierbomen en -struiken	Chrysanten
Winterharde sierplanten	Perk- en balkonplanten
Vaste planten	Snijplanten (< 5 jaar)
Andere sierplanten	Snijbloemen - rozen
Snijplanten (> 5 jaar)	Snijbloemen andere dan rozen (< 5 jaar)
Snijbloemen andere dan rozen (> 5 jaar)	Jongplanten voor sierplanten
Kerstbomen	Zaden voor sierteelt

meet het gehalte nitraat- en ammoniumstikstof.

Het is de land/tuinbouwer met de bemestingsrechten (op 1 januari 2017) die verantwoordelijk is voor het nemen van de verplichte stikstofstalen. Een andere

landbouwer mag hiervoor de opdracht geven en de staalnames betalen, maar de analyseresultaten moeten worden gekoppeld aan de perceelnummers van de teler met de mestrechten.

▼ **Tabel 2: Overzicht van de kenmerken van de verschillende soorten bodemstalen (pH = zuurtegraad, OC = organisch koolstofgehalte)**

Type staal	Analyse	Aantal stalen	Periode	Plaatsbepaling	Bemestingsadvies	Gevolg
Randvoorwaarden GLB	<ul style="list-style-type: none"> pH OC% textuur 	1 staal per 5 ha areaal, exclusief grasland en permanente bedekking	mag hele jaar door best in het voorjaar staal max. 5 jaar oud	X-Y-coördinaten van het perceel	ja	Maatregelen bij de lage pH en te lage OC 1 tot 5% korting bij niet naleving randvoorwaarden
Stikstofstalen	<ul style="list-style-type: none"> nitraatstikstof ammoniumstikstof OC% gekend (max. 3 jaar oud) 	1 staal per 6 ha meerjarige teelt + 1 staal per 2 ha niet-meerjarige teelt, beperkt tot aantal percelen sierteelt	jaarlijks mag hele jaar door in bezit zijn van bemestingsadvies voor laatste geplande bemesting	X-Y-coördinaten van het perceel	ja	verlaging van bemestingsnorm stikstof met 20%
Nitraatresidu	<ul style="list-style-type: none"> nitraatstikstof 	te bepalen door de Mestbank	jaarlijks tussen 1 oktober en 15 november	GPS-datalogging	niet nodig	afhankelijk van status focusbedrijf, hoogte overschrijving ...
Fosfaatklasse (optioneel)	<ul style="list-style-type: none"> plant beschikbaar fosfaatgehalte (P_{AL}) 	1 per perceel	mag hele jaar door best in het voorjaar staal max. 5 jaar oud resultaat insturen voor 31/8	X-Y-coördinaten van het perceel	niet nodig	Gunstigere P-norm voor dat perceel

▼ **Tabel 3: Fosfaatklasse van het perceel en toegelaten fosfaatgift (kg P_2O_5 /ha/jaar)**

P-klasse	I	II	III	IV
Sierteelt, boomkwekerij, groenten, aardbei	85	65	55	45

▼ **Tabel 4: Plantbeschikbare fosfor (uitgedrukt in mg P per 100 g luchtdroge grond) per fosfaatklasse**

P-Klasse	Akkerland	Grasland
Klasse I	≤ 12	≤ 19
Klasse II	> 12 en ≤ 18	> 19 en ≤ 25
Klasse III	> 18 en ≤ 40	> 25 en ≤ 50
Klasse IV	> 40	> 50

Geen P-klasse gekend in 2016 = klasse III

Geen P-klasse gekend in 2017 = klasse IV (uitzondering: percelen < 0,3 ha blijven in klasse III)

Hoe bepaal je het aantal stikstofstalen?

Voor het bepalen van het aantal stikstofstalen wordt een onderscheid gemaakt tussen blijvende teelten en gewone teelten (tabel 1).

Het aantal stikstofstalen wordt als volgt bepaald:

- een zesde van de totale oppervlakte van de percelen waarop uitsluitend meerjarige teelten zijn aangeplant (uitgedrukt in aantal hectare);
- de helft van de totale oppervlakte van de percelen met niet-meerjarige teelten;
- aantal verplichte bodemstalen = som van bovenstaande twee getallen, afgerond naar boven;

- als de som groter is dan het aantal betrokken percelen, dan is het aantal stalen beperkt tot het aantal percelen. Uiteraard moet je de stalen nemen op die percelen waarop je dat jaar sierteelten hebt aangegeven. Hoeveel stalen je moet nemen, vind je trouwens ook terug in het mestbankloket. Ga naar www.mestbankloket.be en klik door naar Staalnames > Bodem > Verplichte stikstofanalyses met bemestingsadvies.

Kies het tijdstip van staalname in functie van je teelt

Je mag zelf bepalen op welk tijdstip je het perceel laat bemonsteren in functie van de geplande bemesting of teelt. Naast de verplichte stikstofstalen moet

je van deze percelen ook in het bezit zijn van een analyse van het organisch koolstofgehalte die maximum drie jaar oud mag zijn. Als je al koolstofbepalingen hebt laten uitvoeren in het kader van de GLB-randvoorwaarden dan kan je die resultaten ook hiervoor gebruiken.

Bemestingsgift met 20% gereduceerd bij een tekort aan stikstofstalen tuinbouw

Wanneer je niet beschikt over voldoende stikstofstalen (nitraatstikstof en ammoniumstikstof) en bijhorende bemestingsadviezen, dan zullen de stikstofbemestingsnormen worden vermindert met 20%. Deze maatregel geldt voor de percelen waarop je in het volgende jaar aan sierteelt of boomkwekerij doet en/of groenten van groep I, II of aardbeien teelt.

NITRAATRESIDU

Het meten van het nitraatresidu is een belangrijk instrument voor de Mestbank. Zij berekenen het aantal stalen voor jouw bedrijf. In vele gevallen zal de Mestbank een eerste risico-inschatting doen op basis van één nitraatresiduanalyse. In tegenstelling tot vroeger heeft een overschrijding niet meteen het toepassen van diverse maatregelenpakketten tot gevolg. Het jaar nadien kan wel een opvolgstaal op één perceel worden gevraagd of een opvolging op bedrijfsniveau worden opgestart. De gevolgen van een overschrijding verschillen naargelang je al dan niet een focusbedrijf bent en naargelang de hoogte van de overschrijding. Ons advies: hou

voor deze staalname je berichten in het Mestbankloket goed in het oog!

LAAT JE FOSFAATKLASSE BEPALEN VOOR EEN GUNSTIGERE KLASSERING

Naast de verplichte bodemstalen kan je er ook voor kiezen om op eigen initiatief bodemstalen te laten nemen. Bijvoorbeeld voor de bepaling van de fosfaatklasse van je perceel. In MAP5 mag je afhankelijk van de fosfaatklasse van je perceel meer of minder fosfaat toedienen (Tabel 3). Percelen worden opgedeeld in vier klassen: I, II, III en IV. Wanneer je het gehalte aan plantbeschikbare fosfaat op een bepaald perceel laat bepalen, dan kan dat perceel in een gunstigere fosforbemestingsklasse terechtkomen. Percelen zonder bodem-

analyse worden vanaf 2017 standaard in klasse IV ingedeeld.

Je kan bij de Mestbank een nieuwe fosfaatklasse aanvragen voor één of meer percelen aan de hand van een bodem-analyse van de hoeveelheid plantbeschikbare fosfor via de ammonium-lactaatattest. Je moet dan aantonen dat het perceel tot een andere fosfaatklasse behoort dan de klasse die automatisch wordt voorzien (Tabel 4).

Je moet de fosforstalen laten nemen per (volledig) perceel en door een labo dat erkend is voor bodemstalen. Als je in 2018 gebruik wil maken van hogere P-bemestingsnormen, dan moet je de bodemanalyse ten laatste op 31 augustus 2017 aan de VLM bezorgen. De betrokken percelen moeten in het jaar

van de analyse zijn aangegeven in de verzamelaanvraag. De bodemanalyse mag maximaal vijf jaar oud zijn voor de classificatie, te tellen vanaf het jaar na de staalname.

MAATWERK

Als conclusie kunnen we stellen dat optimalisering van je stalen mogelijk is mits er voldoende aandacht aan wordt gegeven bij de jaarlijkse verzamelaanvraag en mestbankaangifte. Klanten die hun verzamelaanvraag laten invullen door een SBB-consulent krijgen een handig SBB-advies mee naar huis. Dit geeft een gepersonaliseerd overzicht van de verplichte en optionele stalen die dit jaar genomen moeten worden met de bijhorende voorwaarden. ■

WIJZIGINGEN IN DE IPM CHECKLIST

Het Dept. Landbouw en Visserij deelde mee dat er in 2017 enkele wijzigingen zullen plaats vinden in de IPM Checklist. Het gaat over 1 nieuwe eis en 2 eisen die een nieuwe formulering en non-conformiteit ondergaan. Op de website van het Dept. Landbouw en Visserij (www.lv.vlaanderen.be) is de laatste versie van de checklijsten terug te vinden alsook de lijst met de door IPM erkende driftreducerende doppen. Dit alles wordt intern bij het Departement voorbereid en zal online zijn tegen 01/04/2017.

LEGENDE

1 (=A): major 100 % conform (*)	Binnenteelt grondgebonden (BIG)
2 (=B): minor: 70 % conform (**)	Binnenteelt niet grondgebonden (BIN)
3 (=C): aanbeveling	Buitenteelt grondgebonden (BUG)
nvt = niet van toepassing	Buitenteelt niet grondgebonden (BUN)

(*) De maatregelen die quoterings 1 (= major) krijgen, moeten verplicht nageleefd worden.

(**) Deze met quoterings 2 (= minor) moeten in totaal voor minimum 70% nageleefd worden. Indien er voor jouw teeltsysteem of combinatie van teeltsystemen 12 minor-maatregelen van toepassing zijn (bv. boomkwekerij met zowel grondgebonden als niet grondgebonden buitenteelt) moet je er zeker 9 (= 75%) toepassen.

	BIG	BIN	BUG	BUN
1.5 het voorkomen van de verspreiding van schadelijke organismen door middel van hygiënemaatregelen (bijvoorbeeld door een regelmatige reiniging van machines en apparatuur)				
1.5.13 Maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van knolcyperus: besmette percelen ... :				
<ul style="list-style-type: none"> • als laatste bewerken • EN machines reinigen bij verlaten van het perceel • EN mechanische of chemische bestrijding toepassen • EN verbod op teelt van wortel, knol- en bolgewassen, tenzij verwijdering van praktisch alle grond door wassen, afborstelen, sorteren, ziften, ... • EN verboden grond af te voeren, tenzij grond bij kluitplanten na controle • in het geval van cultuurpacht wordt tussen verhuurder en huurder een overeenkomst afgesloten waarbij de verhuurder verklaart dat het betrokken perceel vrij is van knolcyperus 	1	nvt	1	nvt
5. De gebruikte pesticiden moeten zo doelgericht mogelijk zijn en zo min mogelijk neveneffecten hebben voor de menselijke gezondheid, niet-doelwitorganismen en het milieu				
5.0.8 Driftreducerende doppen van minimum 50% driftreductie gebruiken	nvt	nvt	1	1
5.0.6 Maatregelen treffen om puntvervuiling van het oppervlaktewater te vermijden	2	2	2	2